

Les irrealis imatges

Per ANTONI MARÍ MUÑOZ

En percebre de lluny el meu rival que m'esperava, immòbil, a la platja, he dubtat si era ell o el meu cavall o Gertrudis.

J. V. Foix

El murmuri silent de les imatges ens esgarriava una mica, en aquella nau ampla i fosca del casal. Semblaven esposes de Lot, les imatges, petrificades per la curiositat o el malentès. Havien quedat immòbils en l'actitud més ingènita de la seva història personal, i romangueren inertes però expressives des de l'instant que sortiren del motlle. Una, que havia quedat erecta i solemne, com un *beefeater* anglès, no gosava desfer una teranyina que, irreverent, s'havia allotjat sota l'aixella. Una altra, amb els músculs tibants per l'esforç o el sofriment, allargava el coll cercant un bri de l'aire fred que venia de fora.

Fa molt temps que hi són, a la nau: la més alta, la més fosca, la més bruta del taller d'imatgeria. I hi resten agostejades i ensopides, les imatges, i no s'arrisquen al moviment, fermades com estan per la filagarsa de les teranyines. N'hi ha moltes, però és impossible de saber qui són: el temps, la foscor i la brutícia s'encarregaren d'esborrar els més petits indicis de la seva individualitat. És una massa inerta de figures humanes amb l'ànima encongida i el cervell ensorrat.

L'espectacle és desconcertant, per la mateixa impossibilitat d'imaginar-lo: vora una figura amb el cap alçat i la mà al cor, una altra amb el cos forçat per la violència; al seu costat, el cos d'un nen d'ales esteses i una figura humana asseguda en un tron amb els dits índex i cor alçats enlaire. Enfront de la impossibilitat de comprendre aquest petit univers, i de negar al pensament l'ordenació d'aquests éssers i el seu agrupament segons les semblances i les diferències, el desconhort. El desconhort o el trencament del llenguatge. El trencament del llenguatge i la necessitat imminent de crear-ne un de nou. Torcint-lo, retorçant-lo, empaitant-lo, desfent-lo, fins que se'ns enfonsi a les mans com l'argila o la neu.

Vora un finestró hi havia un petit Gòlgota amb una calavera, i uns daus i un tros de roba, a la base de la creu, sense cap crucificat. Molt a prop, un llibre obert. I unes mans que s'obrien oferidores, sense els requeriments del cos. La llum lluitava amb la foscor, clavant amples ombres als objectes que quedaven definits, a l'espai, pels clarobscuris manierismes d'un possible Valdés Leal.

El casal era, aquest matí, com un castell dels Càrpats, i la llum li rellescava per façanes i parets sense gosar entrar a dintre. Al vestibul, com un atlant que controlés l'accés al casal, un Sant Sebastià es retorcia per la infausta incisió de les sagetes, i, sense resoldre's per la mort, malmoria dintre d'una agonia perpètua.

El nostre acompanyant porta un mono blau, net. Les seves mans són amples i els dits llargs i prims. Ell també és escultor, com son pare. A la sala dels motlles, dos obrers espellen una mula com aquella que va donar alè al Nen Jesús, la nit de Nadal. Però és una mula sense orelles. Les hi posaran més tard. Fetes amb un altre motlle. Com aquests... més petits. Els motlles oberts mostren els negatius de mans de múltiples expressions, de cames encongides i allargades, d'ales en vol i plegades, de torretes-fortalesa per anar vora Santa Bàrbara, la dels trons i els llamps.

A la nau contigua, les imatges passen per un procés d'embelliment: són llimades, retocades, hom els posa ulls i mans. Fa cinquanta anys que poso ulls als sants, i no he fet mai altra cosa. Sobre la taula, els ulls ordenats per parells. Són de vidre. Davant seu, un Sant Josep té els ulls foradats, el cap obert pel clatell. Introdueix l'ull de vidre i el fa sortir pel forat. Sant Josep ens mira de reüll. Els ulls donen molta expressió a la cara: si la imatge ha de mirar amunt li poso la nineta vora la parpella, a la part de dalt. I a baix, si mira cap a terra. Vora d'ell molts sants porten els ulls posats. Ploren la goma d'enganxar i sembla que tinguin conjuntivitis.

Al primer pis, hi ha les naus de pintura. Els pintors, asseguts, treballen en una tauleta que pot donar voltes. Empren uns colors cridaners, definits, ingenus. És perfecte el color de la pell. I les ferides del cos, reproduïdes amb un realisme patètic. Els genolls del Crist tenen espelletada la derma i mostren la carn masegada i sangonosa. Tot el seu cos és colpejat, i és com a moradencia la imatge. Un pintor, amb color rosa-violaci, passa el pinzell per les parts més macerades. Vora seu, un pot de pintura roja, per a la sang.

A la tauleta del costat una noia acoloria un àngel. Portava ales molt grans i vestit guerrer. El puny enlaire, tancat. Imagino que li deixaren una espasa flagrant i lluent. L'àngel donava voltes, lent, sobre la taula.

Als carrers, els funàmbuls cantaven romanços i repartien els plecs de les seves cançons als caminants solitaris. Somreien amb delit, si algú gosava menysprear-los, i els feien la traveta fins a amorrar-los contra l'asfalt o sobre els lliris de les jardineres. Quan sortirem del taller, un cec tocava, just vora la porta, l'acordió. En arribar vora ell, ens allargà un plec dels seus romanços.

Era el llibre Gertrudis del senyor Foix de Sarrià.

ANTONI MARÍ MUÑOZ